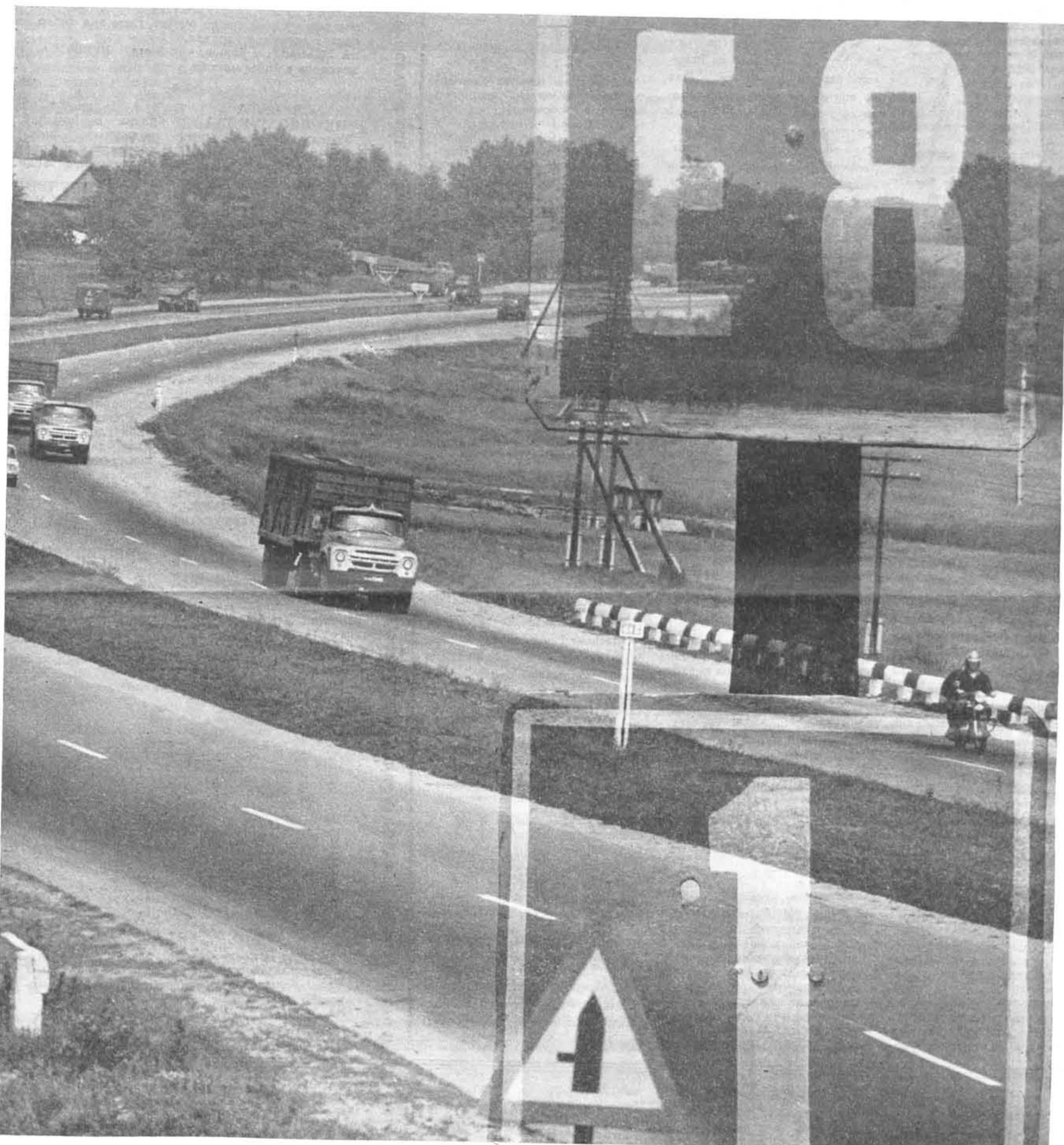

Голас Радзімы

8 чэрвеня 1978 г.
№ 23 (1541)

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЯЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Год выдання 22-і
Цана 2 кап.

У спісе дарог нашай краіны магістраль Брэст — Масква значыцца пад нумарам адзін. Па яе шырокай роўнядзі летам 1980 года ў СССР паімчыць латок турыстаў на Алімпіяду-80 (глядзіце фотарэпартаж на стар. 3).
Фота В. ЖДАНОВІЧА.

**ГАНАРЫМСЯ ДАСЯГНУТЫМ
І ЗДЗЕЙСНЕНЫМ**

«Шлях да сталасці»

стар. 2

НА ГЭТАЙ ЗЯМЛІ 150 ГОД НАЗАД

«Ехалі праз Беларусь
падарожнікі»

стар. 5

**ЧЫТАЛЬНІЦА ШУКАЕ
«СОНЕЧНЫЯ СЛОВЫ»**

«Калі праца асалода, жыццё —
хараство»

стар. 7

ласы шырынэй у 120 і 60 метраў працягласцю 2 200 метраў кожная. Канал з дапамогай шлюзаў вырашана злучыць з ракой Сож, што дазволіць рэгулярна мяняць ваду.

Габарыты і абсталяванне канала дадуць магчымасць праводзіць тут спарбніцтвы на самым высокім узроўні.

З ДЫПЛОМАМІ АКАДЭМІ

У Беларускай сельскагаспадарчай акадэміі адбыўся чарговы выпуск студэнтаў на агранамічным, эканамічным факультэтах і факультэце аграхіміі і глебазнаўства. 262 маладым спецыялістам выдадзены дыпламы вышэйшай кваліфікацыі і накіраванні на работу ў калгасы і саўгасы нашай і суседніх рэспублік.

У ліку атрымаўшых дыпламы эканаміста-арганізатара сельскагаспадарчай вытворчасці — 11 студэнтаў з В'етнама, Конга, Сірыі. З удзячнасцю гавораць яны аб Беларускай вышэйшай навучальнай установе.

НОВЫ ЗАВОД

Пачалося будаўніцтва завода па вытворчасці кармоў у вёсцы Лосічы Пінскага раёна. Гэта будзе буйнейшая кармавая база, якая спецыялізуецца на вырабе сухіх грануляваных кармоў з зялёнай травяной масы, адходаў збожжа і спажываных прымесяў.

Магутнасць прадпрыемства — 25,8 тысячы тон кармавых адзінак у год. Будаўнікі абавязаліся да тэрмінова здаць гэты важны для вёскі аб'ект.

ПАДАРУНКІ

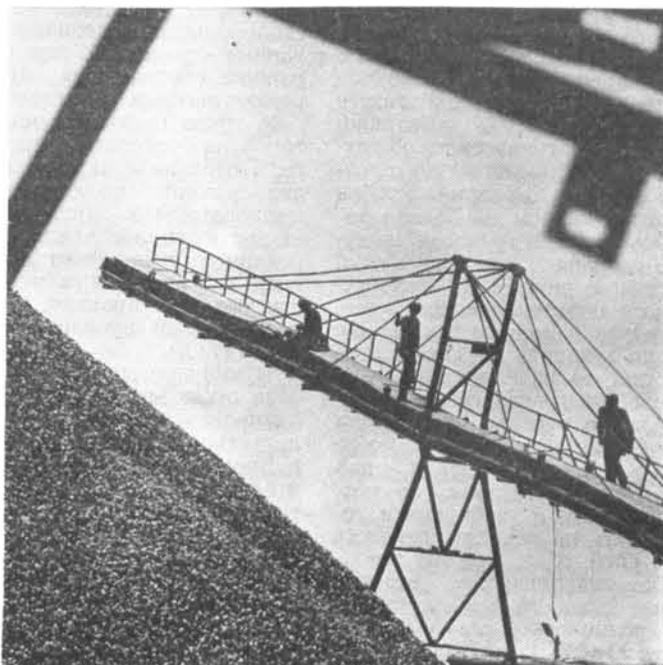
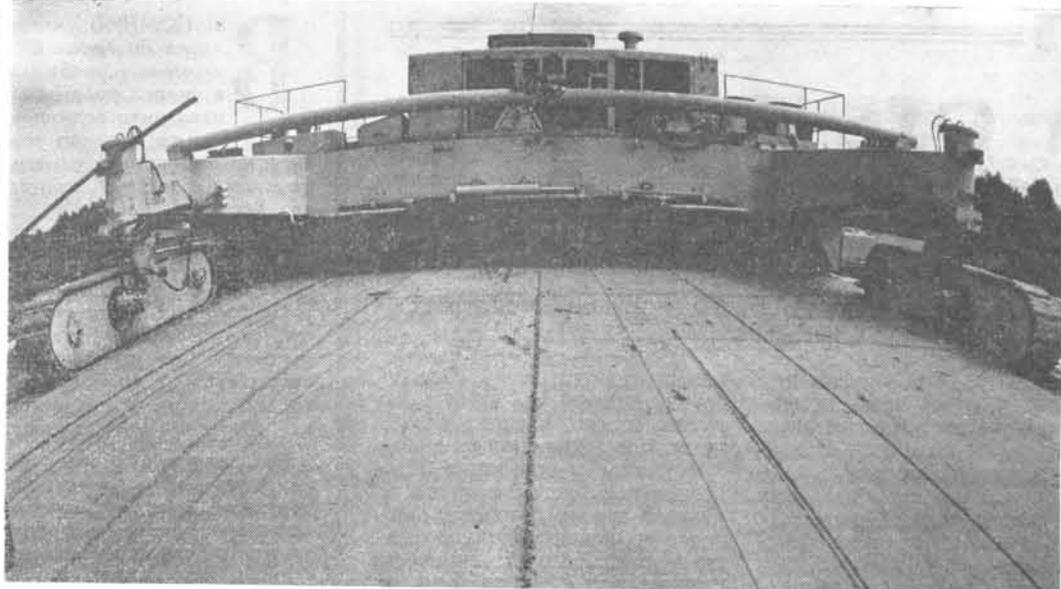
ШКЛОЗАВОДЦАЎ

Над выкананнем ганаровых заказаў з эмблемай «Алімпіяды-80» працую калектывы Барысаўскага шклозавода імя Дзяржынскага. Гэта вазы для кветак, бакалы «елка», камплекты разнастайных прыбораў.

Распрацоўку новых вырабаў вялі заводскія мастакі Пётр Арцёмаў, Антаніна Абрамава, Уладзімір Пракоф'еў і іншыя.

АДКРЫТ УНІВЕРСІТЭТ

У Гродна адкрыты трэці ў Беларусі дзяржаўны ўніверсітэт. Ён будзе рыхтаваць спецыялістаў па гісторыі, філасофіі, правазнаўству, а таксама па такіх перспектывных напрамках навукі, як квантавая электроніка, оптыка і спектраскапія, вылічальная і тэарэтычная кібернетыка.

Ніхто не возьмецца аспрэчваць значэнне дарог у нашым жыцці. Нездарма ж кажуць, што прагрэс пачынаецца з добрых дарог. А іх нямала ўжо ў нашай Беларусі. Сёння па асфальтаваных і бетонных стужках вы зможаце трапіць у любы раённы горад і нават у большасць калгасных цэнтраў рэспублікі. За гады дзесятай пяцігодкі агульная працягласць аўтамабільных дарог з цвёрдым пакрыццём у БССР павялічыцца яшчэ на 8,3 тысячы кіламетраў. 3,6 тысячы з іх пабудаваны ўжо за мінулыя два гады. Аўтамагістраль Брэст—Мінск—Масква — адна з дарог, якія набудуць новае аблічча. Будаўнікі расшыраць яе палатно, узведдуць новыя масты і шляхправоды, пабудуць станцыі аўтасервісу і інш. **НА ЗДЫМКАХ:** ідзе капітальная рэканструкцыя аўтамагістралі Брэст — Мінск — Масква.

Сведчыць статыстыка

ТРАНСПАРТ

За гады Савецкай улады транспарт стаў адной з важнейшых галін народнай гаспадаркі рэспублікі. Значнае развіццё атрымалі чыгуначны і рачны транспарт, а паветраны і аўтамабільны — створаны нанова.

Эксплуатацыйная даўжыня чыгунак агульнага карыстання (Міністэрства шляхоў зносін) павялічылася супраць 1913 года ў 1,4 раза.

Перавозкі пасажыраў чыгуначным транспартам у 1977 годзе перавысілі ўзровень 1940 года больш як у 3 разы: у тым ліку ў прыгарадным напрамку — у 12 разоў. Калі ў 1940 годзе на аднаго жыхара ў сярэднім даводзілася менш адной паездкі ў прыгарадным напрамку, то ў 1977 годзе — амаль 9.

Цяпер у рэспубліцы завяршаецца перавод чыгуначнага транспарту на цеплавозную цягу.

Грузаабарот рачнога транспарту агульнага карыстання ўзрос у параўнанні з 1940 года амаль у 6 разоў, перавозкі грузаў павялічыліся ў 5,7 раза, з іх перавозкі мінеральных будаўнічых матэрыялаў — у 120 разоў.

Працягласць аўтамабільных дарог з цвёрдым пакрыццём за гады Савецкай улады ўзрасла ў 11 разоў. Аўтамабільны транспарт стаў самым масавым відам транспарту. Грузаабарот яго ў 1977 годзе перавысіў узровень 1940 года ў 1,7 раза.

Асабліва хуткімі тэмпамі расце і развіваецца аўтамабільны транспарт агульнага

карыстання, які дастаўляе грузы для ўсіх галін народнай гаспадаркі і насельніцтва. У 1977 годзе грузаабарот аўтамабільнага транспарту агульнага карыстання ўзрос супраць 1940 года ў 857 разоў, а перавозкі грузаў — у 1 223 разы.

Штодзённа аўтамабільным транспартам агульнага карыстання перавозіцца больш за 4 мільёны чалавек. У параўнанні з 1940 годам пасажыраабарот узрос у 146 разоў.

У дарэвалюцыйнай Беларусі трамвайны рух быў толькі ў Віцебску. Цяпер ён ёсць і ў Мінску, тралейбусны — у Мінску, Гомелі, Гродна і Магілёве. Усяго ж у 1977 годзе гарадскім электратранспартам перавезена 566 мільёнаў

чалавек. Гэта ў 6,6 раза больш, чым у 1940 годзе; перавозкі пасажыраў трамваемі ўзраслі ў параўнанні з 1913 годам у 95 разоў.

Усё большае значэнне ў народнай гаспадарцы БССР надаецца паветранаму транспарту. Лётчыкі «Аэрафлоту» перавозяць прамысловыя грузы, пошту, дапамагаюць работнікам сельскай гаспадаркі, медыцыны. Толькі за адны суткі ў рэспубліцы перавозіцца самалётамі 4,4 тысячы пасажыраў.

За апошнія гады дзесяткі тысяч жыхароў рэспублікі набылі легкавыя аўтамабілі для ўласнага карыстання. Штогод насельніцтва купляе больш за 30 тысяч легкавых аўтамабіляў.

тэхнічнае вучылішча, але, пазнаёміўшыся з канвеерам, пажадаў працаваць тут. Мы нядрэнна зарабляем — каля 200 рублёў у месяц, што складае, дарэчы, амаль палавіну заробатнай платы дырэктара завода. Кожны з нас, акрамя ўсяго, карыстаецца перавагай на атрыманне льготных пуцёвак у санаторыі, дамы адпачынку, турбазы — усе расходы бярэ на сябе прафсаюз.

Летась бюджэт прафсаюзнай арганізацыі завода склаў больш як паўмільёна рублёў. Мне як спартсмену — я гуляю ў футбол за зборную цэха — было прыемна, што частка бюджэту пайшла на развіццё фізкультуры і спорту. Нядаўна мы пабудавалі вялікі Палац спорту, цяпер купляем абсталяванне. Для аматараў мастацтва пабудаван Палац культуры, набыты новыя кнігі для фундаментальнай бібліятэкі завода. Словам, кончылася змена — выбрай занятак на любы густ.

Дапусцім, падумаў я пасля гэтай размовы, што расшырэнне функцый рабочага ля канвеера не прыгнятает асобу, не абмяжоўвае круггляд ча-

лавека, а, наадварот, расшырае яго. Але хуткасць стужкі не зменшаць ніякія запасныя звонні.

Развясці мае сумненні ўзяліся інжынеры завода. Атрымалася вось што. Па нормах, устаноўленых Міністэрствам трактарнага машынабудавання ССРСР, на зборку адным чалавекам аднаго трактара патрабуецца — Мікалай Кошаль меў рацыю — 340 мінут. Норма, вядома, умоўная, але вызначана эканамістамі і псіхолагамі зусім дакладна, зыходзячы з псіхалагічных магчымасцей чалавека. Яны вылічылі, што на кожную з трохсот аперацый па зборцы трактара чалавек, не перананпружваючыся, можа затрачаць 4,4 мінуты. Але, каб выканаць праграму Мінскага трактарнага завода, часу трэба менш — 3,16 мінуты. Паколькі рытм канвеера разлічан на 4,4 мінуты, атрымліваецца, што 1,24 мінуты рабочы свабодны на кожнай аперацыі, гэта значыць яго заняцасць у тэмпе канвеера складае 60—70 працэнтаў. Такім чынам 1,24 мінуты — рэзервовы час кожнага рабочага. Заставалася незразумелым адзінае. Калектыву МТЗ абавязуе-

выпусціць сёлета трактароў на 1 000 штук больш, чым летась. Значыць, хуткасць канвеера ўсё-такі будзе павялічана?

— Прадукцыйнасць працы і прапускная здольнасць канвеера, безумоўна, узрасуць, — адказаў мне дырэктар завода Пётр Байкоў, — але не за кошт скарачэння 1,24 мінуты. Гэта недатыкальны запас рабочага, і на яго ніхто не замахваецца. Мы пачасцім крок канвеера толькі з дапамогай аўтаматаў — укараненнем розных пнеўмасістэм, універсальных гайкакрутаў, іншых прыстававанняў, якія аблягчаюць працу зборшчыка. Пачасцім і ў вызначаны час замарудзім.

— Замарудзіце крок канвеера, каб павялічыць яго прапускную здольнасць?

— Так. Гэты вывад дапамаглі зрабіць нам заводскія інжынеры, якія займаюцца эрганомікай — навукай, што вывучае функцыянальныя магчымасці і асаблівасці чалавека ў працоўных працэсах. Яе мэта — стварыць такія ўмовы для працы, пры

якіх яна стала б больш прадукцыйнай, але ў той жа час садзейнічала б духоўнаму і фізічнаму росквіту чалавека. Спецыялісты пасля шматмесячнай работы на нашым заводзе зрабілі разлікі, якія даказваюць неабходнасць мяняць намінальны рытм канвеера на працягу змены ў залежнасці ад стамляемасці людзей. У першыя і апошнія дзве гадзіны мяркуецца змяншаць хуткасць транспарцёрнай стужкі на сем працэнтаў у параўнанні з існуючай, і павялічваць яе на пятнаццаць працэнтаў у сярэдзіне змены, калі арганізм чалавека, уцягнуўшыся ў работу, лёгка спраўляецца з большымі нагрузкамі.

...Мы выходзім са зборнага цэха пад гукі музыкі. Гудзелі гайкакруты, дзелавіта рухаліся цялежкі з дэталлямі, перасоўваліся фермы, успыхвалі іскры газаваркі. І толькі музыка, якая даносілася аднекуль з боку блакітных веснавых вокнаў, была вельмі дарэчы тут. Яна таксама дапамагала людзям збіраць машыны.

Юрый САПАЖКОЎ.

СТРОИМ ОТЕЧЕСТВО— СТРОИМ СЕБЯ

КОРРЕСПОНДЕНТ «ГОЛАСУ РАДЗІМЫ» БЕСЕДУЕТ С КОМАНДИРОМ РЕСПУБЛИКАНСКОГО СТУДЕНЧЕСКОГО СТРОИТЕЛЬНОГО ОТРЯДА СЕРГЕЕМ ПОГОРЕЛОВЫМ.

— Не хочется начинать беседу с цифр, но, кажется, придется. Студенческим отрядам — 20 лет. Это возраст не только молодости, но и гражданской зрелости. Вы не могли бы, Сергей, рассказать, что дали студенческие трудовые отряды народному хозяйству республики за эти годы?

— Это очень сложная задача, и вовсе не потому, что у меня в блокноте не хватает цифр. Просто статистика, как она ни точна, не учитывает всего. Поэтому я начну с письма, которое недавно было напечатано в республиканской молодежной газете «Знамя юности». Старший мастер механического корпуса № 3 Минского тракторного завода Валерий Турбан говорит в нем: «Первая запись в моей трудовой книжке сделана три года назад, когда с дипломом Белорусского политехнического института я пришел в цех. Но если говорить по справедливости, то началом моей трудовой биографии стали строительные отряды, в которых мне посчастливилось побывать трижды. Отряд дал нам то, что мы не могли найти в учебниках и услышать на лекциях: гордость за свой труд, чувство трудового товарищества, ответственность за данное стране комсомольское слово, осознание своего места в рабочем строю.

Весь двадцатилетний опыт студенческого трудового движения позволяет с уверенностью сказать: летний семестр — это не просто «перемелка» между двумя курсами. Не значась в официальных расписаниях институтов и техникумов, он, наряду с учебными семестрами, стал неотъемлемой частью учебно-воспитательного процесса, дополнил и углубил его, превратил в школу трудового воспитания, нравственного возмужания советского студенчества.

У студентов-строителей есть крылатый девиз, в котором заключен высокий смысл: «Строим Отечество — строим себя!» Действительно, в общую сумму эффекта трудового студенческого лета входят, кроме освоенных капитальных вложений, еще многие слагаемые. Отряд закаляет характеры, формирует мировоззрение, активизируют жизненную позицию, закладывает основы того государственного подхода к труду, без которого немислим нынешний специалист, руководитель, организатор производства. Отряд дает студентам профессиональные навыки, практической работой проверяет и закрепляет многие их теоретические знания.

Ну, а цифры — они достаточно красноречивы. Через студенческие трудовые отряды республики прошли уже около 200 тысяч юношей и девушек. Лишь в прошлом году белорусские студенты освоили около 45 миллионов рублей капитальных вложений, построили более 700 объектов. Причем, не только в нашей республике, но и в Западной Сибири, на строительстве Байкало-Амурской магистрали, в Казахстане, в Нечерноземной зоне России.

— Студенческие отряды по традиции называют строительными. Но в последнее время появилось и другое определение: студенческие трудовые отряды. Что стоит за сменой названия?

— Патристическое трудовое движение студентов началось именно со строительных отрядов. Но число желающих попасть в отряды постоянно росло, и, кроме

строек, студенты нашли для себя еще множество полезных и нужных стране дел, которые им по плечу. Появились отряды железнодорожных проводников, сельских механизаторов, собирателей лекарственных трав, продавцов...

Одним из самых перспективных направлений развития студенческого трудового движения, на наш взгляд, стало создание специализированных отрядов. В них завращные специалисты приобретают навыки самостоятельного труда по профессии, которой их готовят в институте. Практика подтвердила, что будущие механизаторы, меллиораторы, энергетики, связисты вполне квалифицированно выполняют многие специальные виды работ и достигают, как правило, наиболее высокой производительности труда.

Яркий пример тому — работа прошлым летом специализированных отрядов Белорусского политехнического и Брестского инженерно-строительного институтов. Они активно участвуют в студенческой операции «Дороги Родины» — реконструируют к Олимпиаде-80 автомагистраль Брест—Москва. Нынешним летом число отрядов на этой ударной комсомольской стройке удвоится.

— Судя по объему освоенных капитальных вложений, студенческие отряды представляют собой серьезную трудовую силу, способную решать большие задачи. Скажите, Сергей, не может ли получиться так, что отряд станет как бы конкурентом рабочих, лишит их части работы, уменьшит заработки?

— Разумеется, нет. На любой объект студенческий отряд может попасть только по заявке строительной организации, которая ведет там работы. Заявки непременно согласуются и утверждаются профсоюзным комитетом стройки, так что студенты попадают лишь туда, где, как говорится, работы не впропор, где чувствуется нехватка рук. Уменьшить же заработки кадровых рабочих (дескать, менее квалифицированная и потому более дешевая рабочая сила) студенты тоже никак не могут. Дело в том, что их труд оплачивается по тем же строгим государственным расценкам, как и труд обычных рабочих. Более того, строительная организация, по согласованию с профсоюзом, имеет право снизить до 20 процентов нормы выработки для студентов, сохранив неизменной их зарплату. Так что «конкуренция» исключена.

— Два месяца в стройотряде дают, очевидно, существенную прибавку к студенческому бюджету. Как распорядятся студенты заработанными деньгами? Не становятся ли для них высокие дополнительные заработки самоцелью?

— Не так давно ленинградские социологи решили выяснить, каковы мотивы стремления молодежи в строительные отряды. Да, дополнительные заработки фигурировали в ответах на анкетные вопросы — и это вполне естественно. Но куда чаще встречались другие мотивы: желание посмотреть страну, испытать себя в трудностях, провести лето с товарищами...

Ну, а о том, на что идут заработанные деньги, я могу судить и по собственному опыту — сам несколько раз бывал в отрядах, — и по опыту товарищей. Один покупает костюм, другой — велосипед, третий — магнитофон. Кто-то откладывает деньги как прибавку к стипендии, кто-то посылает их

пожилым родителям... Честно заработанному трудовому рублю всегда, я считаю, найдется достойное применение.

Но есть у советских студентов расходы, о которых хочется сказать особо. Ежегодно из сотен отрядов поступают заявления с просьбой принять часть заработанных студентами денег в фонд Всемирного фестиваля молодежи и студентов, на строительство Дворца пионеров в Ханое, на благоустройство родины первого космонавта — города Гагарина. Есть отряды, которые на своих общих собраниях решают перечислить часть, а то и все заработанные деньги в Советский фонд мира. Такие благородные побуждения студентов свидетельствуют об их патриотизме и интернационализме, о замечательных гражданских качествах.

— Восемь часов в день на работу. А чем заполняется оставшееся время? Ведь рядом с отрядами часто нет ни театров, ни музеев, ни стадионов.

— Именно поэтому отряды сами создают и театры, и музеи, и стадионы. Причем, не столько для себя, сколько для местных жителей, особенно в отдаленных сельских районах.

Участники трудовых семестров понимают, что страна видит в них не только строителей, но и помощников в проведении общественно-политической и культурной работы. Студенческие агитбригады выступают с лекциями и концертами, старшекурсники организуют для сельских школьников консультационные пункты, обычным делом стали бесплатные ателье «За спасибо!», в которых ребята ремонтируют местные жители электротехнику, телевизоры, приемники. Отряды шефствуют над ветеранами войны, устанавливают памятники погибшим героям, разыскивают новые материалы об истории партизанской борьбы в Белоруссии. Практически при каждом отряде создается лагерь отдыха для малышей.

Отрядные спартакиады, вечера у костра, студенческие импровизированные спектакли — все это делает студенческое лето не только полезным и нужным, но и просто очень интересным, привлекательным.

«Конкурсы» в стройотряды постоянно растут. Выступая на XVIII съезде комсомола, недавно закончившем свою работу, я передал просьбу, с которой студенты республики обратились в Министерство высшего и среднего специального образования страны: составлять учебные планы и расписания таким образом, чтобы у каждого студента, независимо от его специальности, была возможность хотя бы один-два раза поработать в стройотряде. Это и отвечало бы горячему желанию студентов, и способствовало бы подготовке квалифицированных специалистов для народного хозяйства.

Масштабы студенческого трудового движения сегодня таковы, что позволяют с уверенностью сказать: оно стало одним из важных участков коммунистического воспитания молодежи.

Скоро перроны наших вокзалов вновь заполнят юноши и девушки в форме студенческих отрядов. Начнется новый трудовой семестр. Мы уверены: он станет еще одним ярким свидетельством верности советского студенчества делу партии, делу строительства коммунизма.

Барыс ПАСТАРНАК.

ВЫ ПОМНИТЕ, читатель, тот потрясающий мир случай, когда Ли Харви Освальд, усевшись у окна на складе школьных учебников, спокойно целился из винтовки в своего президента? В последнее время этот случай навязчиво возникает в моей памяти. Кажется, что какой-то безумец уселся у окна в Пентагоне, взгромоздил на подоконник ракету с нейтронной боеголовкой и взял на мушку Европу. В прицеле у него появляются Минск, Москва, Варшава...

Я, конечно, понимаю, что ракету в окно не высовывают, как трехдюймовку, что это — моя фантазия. Но фантазия на реальной основе. И потому меня интересует, что он думает, тот субъект в Пентагоне, когда рассматривает Европу? Пожалуй, он размышляет так: «Вот нажму кнопку — и нет всех этих русских, белорусов, поляков. Нет больше красных! И не воспрянут, не воскреснут они, потому что и дети будут убиты. Один только миг — и обезлюдела красная столица Москва, и лежит бездыханной пани Варшава».

Нет, это не вымысел, не фантазия. Это продуманный цивилизованными варварами план, осмысленное намерение, реальная затея. И затея искусная, изощренная: убить, удушить всех подчистую, потом подобрать и зарыть трупы, а все остальное получить целехоньким и невредимым.

Умная в пентагоновском окошке сидит голова!

Но не об ужасах нейтронной войны пойдет речь — она не лучше термоядерной. Меня занимает вопрос иного свойства: а что думают о нейтронной бомбе ее создатели и крестные отцы? Какие чувства бродят в их разгоряченном сознании? Они ведь не бездушные роботы, а люди, наделенные умом и сердцем, не дикари, а существа разумные, цивилизованные, и даже не простые смертные, а профессора, генералы

СМЕРТЬ ПАХНЕТ СИРЕНЬЮ

и того повыше. Новая же бомба — зеркало, отражающее лицо этих господ.

Они ее, как известно, не только придумали и смастерили. Они стремятся разложить ее штабелями по всей Западной Европе. Чтобы потом, когда в штабах НАТО произойдет окончательное антикоммунистическое умопомрачение, она была под рукой и в нужном количестве. Замышляется, следовательно, и считается вполне нормальным и допустимым убийство сотен миллионов людей — такое, какого еще не видел мир.

Мир имел дело с гитлеровскими фабрикантами смерти. Они привели к гибели 50 миллионов людей. Но как примитивны были фашисты по сравнению с американскими «демократами»! Те строили специальные печи и передвижные душегубки, морили обреченных голодом, раздевали их донага и приходывали одежду, пользовались примитивными веревочными петлями. Ныне эта «отсталость» полностью преодолена. Теперь, в век научно-технической революции, американские изверги поставили на службу массового человекоубийства новейшие достижения физики, химии, биологии и даже политической экономии.

Когда гитлеровцы расстреливали из пулеметов деревенских жителей или пленных, нередко случалось, что пули миновали отдельных счастливых, и те выползли из-под трупов и уходили живыми. По возвращении с того света они становились гневными обличителями злодеяний фашистов. И вот теперь последыши гитлеровских «сверхчеловеков» учли возможности таких «недоделок». Воскресших больше не будет. Не будет свидетелей. Атомные и нейтронные бомбы надежно умертвят всех. Мысль, как видим, работает хладнокровно, расчетливо, как будто планируется какая-то молотья, какая-то колоссальная косовица.

Строители «нового порядка» в Европе были просто грязными палачами. Им приходилось телами топить печи, вязать и намаливать петли, пачкать руки в крови. Пентагоновская же работа предполагает чистоту и аккуратность — ни копати, ни грязь, ни малейшей кровинки под ногтями.

У тех, хотя они и отличались хозяйственностью, каждая отдельная экзекуция обходилась дорого: уйму денег стоили лагерь, крематорий, техническая оснастка и т. д. У американских калькуляторов смерти себестоимость убийства снижена до предела. В Пентагоне досконально подсчитали, что атомное истребление намного дешевле тротилового, а нейтронное представляет собой сущие пустяки — быть может, всего лишь несколько центов затрат на одного «красного». Бесстрастная арифметика! Все равно что подсчеты определенного количества инсектицидов на такое-то количество колорадских жуков.

Это ли не достижение «лучших» умов Америки? Это ли не дьявольский прогресс?

Прежде жестоко убий ассоциировалась у людей с преступником-одиночкой, эдаким монстром, который с насла-

ЗД МЯЖОЙ I ДОМА

У Мінску адбыўся сход прадстаўнікоў грамадскасці горада, прысвечаны Дню вызвалення Афрыкі і Тыдню салідарнасці з народамі поўдня Афрыкі.

З дакладам выступіў намеснік Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР У. Лабанок. Ён, у прыватнасці, падкрэсліў, што Саветкі Саюз заўсёды быў і застаецца другам афрыканскіх народаў. Саветкі людзі з пачуццём глыбокай салідарнасці адносяцца да барацьбы народаў Афрыкі за нацыянальнае вызваленне.

У апошнія дні свет стаў сведкам новых крывавых

злачынстваў міжнароднага імперыялізму на афрыканскім кантыненте. Краіны НАТО выдуюць прамую інтэрвенцыю ў Заіры. Верны свайму інтэрнацыянальнаму абавязку, Саветкі Саюз разам з усімі сацыялістычнымі краінамі выступае на баку тых, хто змагаецца за справядлівую справу вызвалення прыгнечаных народаў, супраць падкопаў сіл агрэсіі, імперыялізму і некалганіялізму.

На сходзе выступіў прадстаўнік Паўднёвай Афрыкі.

Калі прачытаеш гэты матэрыял, дарагі чытач, напэўна з грудзей тваіх вырвуцца словы, сказаныя паэтам з болей і журбай: «Чым ты была, Беларусь мая родная?!» Нават цяжка паверыць, што некалі так маглі жыць людзі. Асабліва цяжка ўявіць гэта сёння, калі наша Беларусь у пашане і славе, заможная і адукаваная, гордая сваімі набыткамі ў камуністычным будаўніцтве і ўпэўненая ў сваёй яснай будучыні. — Беларусь Савецкай сустрэлае свой 60-гадовы юбілей. Але тым не менш — гэта было на нашай зямлі, гэта было з нашым народам. Мы, пакаленне Вялікага Кастрычніка, мо-

жам пра такое прачытаць толькі ў кнігах, а многія ж нашы замежныя суайчыннікі (хай сабе і не так, як апісана ў друкуемым артыкуле) адчулі на ўласнай спіне цяжар панскага прыгнёту, памятаюць той жа хлеб з мякінай і лебядой, тую ж лучыну ў курнай хаце.

Гавораць, каб лепш ацаніць сучаснасць, трэба добра ведаць мінулае свайго краю і свайго народа. Гэта і з'яўляецца мэтай публікацыі артыкула беларускіх вучоных Адама Мальдзіса і Валянціна Грыцкевіча. Мы не сталі параўноўваць Беларусь XIX стагоддзя з Беларус-

сю XX стагоддзя. Аб сённяшнім дні рэспублікі «Голас Радзімы» расказвае ў кожным нумары — і пра сучасныя дарогі, і пра нашы гасцінцы, і пра жыццё савецкага селяніна. Так што ў цябе, дарагі чытач, усё пад рукой: і старонкі з мінулага нашага краю, і шырокая панарама сучаснасці рэспублікі.

Прачытанае, напэўна, пакліча цябе да роздуму, тым больш, калі ты наведаў сваю Беларусь у апошнія 10—15 год. Спадзяёмся, што пра свае думкі, уражанні аб Беларусі Савецкай ты, паважаны суайчыннік, напішаш нам у рэдакцыю газеты «Голас Радзімы».

Валянцін Грыцкевіч,
Адам Мальдзіс

ЕХАЛІ ПРАЗ БЕЛАРУСЬ ПАДАРОЖНІКІ

Беларусь заўсёды знаходзілася на вялікім шляху Усход—Заход. Па гэтаму шляху, на Гродна, Мінск, Оршу, у розныя часы ехалі самыя розныя іншаземныя падарожнікі: дыпламаты і купцы, вучоныя і пісьменнікі, а то і проста авантурысты. Пільна прыглядаліся яны да беларускіх гарадоў і сёл, да іх жыхароў. А потым апісвалі свае ўражанні ў дзённіках, мемуарах...

Дык давайце ж паглядзім на даўнюю Беларусь вачыма іншаземцаў. Вядома, ахапіць усе часы і ўсе пытанні ў газетным артыкуле нам будзе не па сілах. Таму мы абмяжуемся толькі другой палавінай XVIII — першай палавінай XIX стагоддзя, толькі некаторымі аспектамі.

I.

Значыць, беларускія дарогі... У цэлым яны ў другой палавіне XVIII стагоддзя значна палепшыліся. Па загаду Кацярыны II тут пачалі пракладваць прамыя і роўныя гасцінцы, іх абсаджвалі дрэвамі або чатырма радамі бяроз. У народзе гэтыя дарогі і сёння часта называюцца «кацярынінскімі шляхамі». Вельмі высока адгукаўся аб іх рыжскі немец Ф. Кампенгаўзен: «Дарогі гэтыя могуць лічыцца лепшымі ў Еўропе. Пасярэдзіне знаходзіцца праездная частка, абсаджаная дрэвамі, па баках ідуць дарожкі для пешаходаў, якія ўзвышаны на тры футы (каля 90 см. — Аўт.) і зноў жа абсаджаны дрэвамі. Высокія слупы з надпісамі паказваюць адлегласць паміж мясцінамі».

Прывядзем яшчэ некалькі сведчанняў падарожнікаў, захопленых новымі беларускімі шляхамі. Англічанін Р. Джонстан пісаў, што ад Лядаў ён ехаў па «выдатнай

дарозе, на якой высаджаныя бярозы. Рускаму акадэміку В. Севяргіну прыйшла да спадобы Полаччына, дзе пачыналіся «бярозкамі абсаджаныя алеі, характэрныя для ўсёй Беларусі». Паляк Я. Маяркевіч адзначаў, што тракт паміж Смаленскам і Барысавам усюды быў «абсаджаны бярозкамі па два рады з кожнага боку. Гэта прыдае добры выгляд і прыхалоду, бо бярозы месцамі дасягаюць значнай вышыні».

Адначасна панегірыкаў! У добрым стане былі далёка не ўсе дарогі. Асабліва гэта датычылася той часткі Беларусі, якая да канца XVIII стагоддзя заставалася ў складзе Рэчы Паспалітай. З-за шляхецкай анархіі, міжусобіц там было не да дарог. Розніца паміж Расіяй і польска-літоўскай дзяржавай адразу ж кідалася ў вочы падарожнікам. Французы А. Фарсья дэ Піле і М. Буажэлен дэ Кердзю ў 1792 годзе адзначылі, што ўвесь шлях са Смаленска да Талачына, гэта значыць да тагачаснай мяжы, быў добры і абсаджаны дрэвамі, далей жа, па тэрыторыі Рэчы Паспалітай, стаў дрэнны. Яшчэ больш катэгарычнае сцверджанне англічаніна У. Кокса, які ехаў з Гродна праз Мінск і Оршу ў Маскву: «Дарогі ў Літве (так тады звалі і Беларусь. — Аўт.) знаходзіцца ў самым першабытным стане; яны ненамнага лепш прасёлачных дарог, што выгінаюцца па лясах; таксама зусім непрыкметна, каб імкнуліся ім прыдаць акрэслены напрамак; яны часта такія вузкія, што карэта з цяжкасцю можа праехаць; часта трапляюцца пні і карэні ад дрэў, якія перашкаджаюць ехаць; месцамі дарога была такая пясчаная, што нас з цяжкас-

цю магло вывезці васьмёра коней». Асабліва цяжка давялося англічаніну за Барысавам: «У некаторых месцах дарога так зарасла кустамі, што ледзь заставалася месца для карэты, і нам даводзілася адпрагаць то двух, то чатырох коней, іншы раз прыходзілася выходзіць з карэты і памагаць ямшчыку прыбіраць з дарогі паваленыя дрэвы, праводзіць коней па звільстых дарожках або шукаць дарогу ў гущыні».

Зразумела, ехаць па такой дарозе даводзілася марудна, з частымі прыпынкамі. У. Кокс прыгадвае, што ад Мінска да Смалявіч — не больш трыццаці англійскіх міляў — яму трэба было трэсціся нешта каля дванаццаці гадзін.

На шляху падарожнікаў паўставалі нечаканыя перашкоды ў выглядзе паламаных мастоў і забалочаных перапраў. Праўда, к таму часу ў Гродна быў ужо добры мост, за праезд па якім, паводле нямецкага вучонага Г. Форстара, бралі два золотых — столькі ж, колькі і ў Варшаве. Але далей на ўсход пераправы выглядалі куды горш. Той жа У. Кокс сцвярджаў: «Масты, перакінутыя праз рэчкі, зроблены так дрэнна і такія старыя, што здавалася: яны надломяцца пад цяжарам нашай карэты, і мы лічылі сябе шчаслівымі, праехаўшы праз іх без прыгод». З-за дрэнных мастоў англійскі вучоны-асветнік не рызыкнуў ноччу адправіцца з Мінска ў Мінск.

Тагачасныя дарогі і нават вуліцы гарадоў (напрыклад, у Гродна) былі вельмі забалочаныя. Каб балота хутчэй прасыхала ад скразнякоў, даводзілася, пісаў Г. Форстар, у мястэчках радзеі будаваць дамы.

[Працяг будзе.]

жднемм терзает свою жертву. Затем этот эталон устарел. После второй мировой войны в нашей стране, да и в других странах Европы, наиболее отъявленных негодяев в обиходе стали называть фашистами. После войны во Вьетнаме это понятие потускнело и поблекло. Если капитан Колли, растерзавший деревню Сонгми, оказался последышем обыкновенного фашиста, то образцовый преступник 60—70-х годов XX столетия предстал в виде ученого, обрушившего на вьетнамских крестьян ливни и грозы, политического теоретика, спланировавшего эскалацию войны, государственного деятеля, отдавшего приказ казнить целую нацию. Взятие все вместе, они экспериментировали будущее возможное побоище глобального масштаба.

Удивляет какая-то маниакальная страсть господ из Пентагона к созданию средств уничтожения. Им мало атомных и термоядерных бомб, которыми уже можно перепахать и переплавить поверхность всей земли. Требуется широкий ассортимент оружия! И вот они растят смертоносные бактерии, откармливают комаров и вшей — создают арсенал биологических средств войны. Быть может, генералам заблагорассудится применить газы? Пожалуйста, есть и газы — парализующие волю, вызывающие умопомешательство, повергающие человека в неодолимый страх.

Представляю, как из химической лаборатории мчится в военное ведомство окрыленный открытием профессор. Он синтезировал необычайный газ. Ему нужны доллары и поддержка высокого начальства. И вот профессор предстает перед высокопоставленным «защитником прав человека». Тот вопрошает:

— Ну, что там вы еще придумали?

— Новый высокоэффективный газ, сэр. Несколько вдыханий вызывают смерть.

— Зловоние, наверно?

— Что вы, сэр! Газ пахнет сиренью.

— Сиренью! Ха-ха! Значит, красным будет приятно...

— Очень приятно! Они будут вдыхать нежнейший аромат.

— Прекрасно! Так сколько вам требуется долларов?..

Конечно, это опять фантазия, но очень близкая к реальности. Наличие подобных газов — непреложный факт. А он свидетельствует об омерзительной изобретательности пентагоновских умельцев.

Великий Достоевский, исследовавший глубины человеческой подлости, видел и понимал психическую ущербность таких людей. «В самом деле, — писал он в романе «Братья Карамазовы», — выражаются иногда про «зверскую» жестокость человека, но это страшно несправедливо и обидно для зверей: зверь никогда не может быть так жесток, как человек, так артистически, так художественно жесток». Представьте, говорил он, грудного младенчика на руках трепещущей матери, а кругом — вошедшие к ней злодеи. «У них затеялась веселая штучка: они ласкают младенца, смеются, чтоб его рассмешить, им удается, младенец рассмеялся... В эту минуту на него наводят пистолет и спускают курок прямо ему в лицо и раздробляют ему голову... Художественно, не правда ли?»

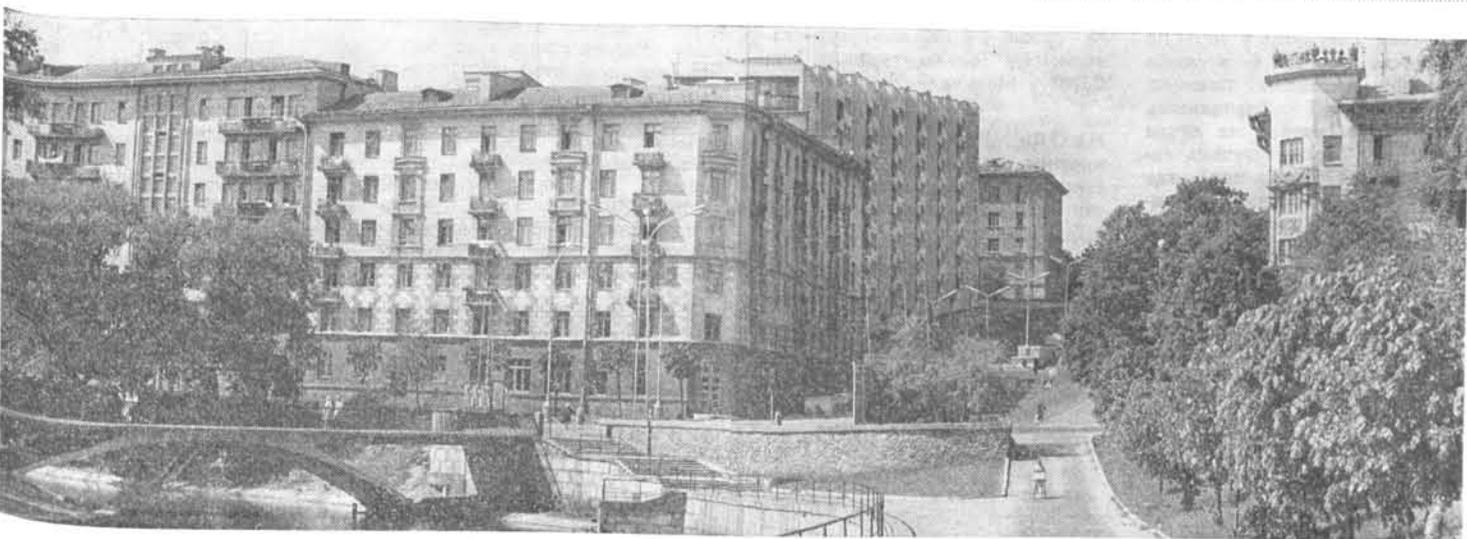
Очень артистично и художественно! Если смертоносный газ, то чтобы приятного запаха. Если нейтронная бомба, так, конечно же, «гуманная». Сэмюэл Козн, один из создателей этой бомбы, убеждает людей, что применение ее гораздо лучше, «чем применение как ядерного оружия, так и оружия с обычной взрывчаткой». Ему втроят пропагандисты: в мировой ядерной войне погибнет «всего десять процентов» населения планеты. Всего каких-нибудь 500 миллионов... Как все просто, как безобидно... И как жестоко!

Бесчеловечная, циничная жестокость вошла в плоть и кровь империалистической буржуазии США, ее уже не стесняются, ее не считают нужным скрывать. «Избранники народа» знакомятся в конгрессе с тем, как искусно, как хитроумно убивает ЦРУ государственных деятелей, как оно испытывает свои дьявольские изобретения на американцах — в США, как сообщалось, уже есть граждане с тайно препарированным, выхолощенным умом, есть уроды и калеки, изуверенные некомпрачкосами, типа средневековых, а экспериментаторами на государственной службе. Законодатели в конгрессе работают хладнокровно и спокойно: сегодня слушают отчет зетейников ЦРУ, завтра — атомщиков Пентагона, послезавтра расточают лживые речи о правах человека.

Все это с очевидностью свидетельствует, что мы имеем дело с маразмом не отдельных личностей, а целого класса капиталистов, который достиг высот научно-технического прогресса и опустился в бездну морального разложения, погряз в низменных, отвратительных страстях. Тот жестокосердый убийца раздробил голову ребенку — эти размахивают бомбой над человечеством. Тот, веселя младенца, вероятно, корчил рожи и причмокивал языком — эти ублаживают народное сознание фарисейскими разглагольствованиями о «гуманности» их оружия, о свободе и защите прав человека. Технологии и политика человекоубийства облекаются в прозрачное покрывало мнимого человеколюбия. Цель одна: спасение от неминуемого краха давно обреченной на гибель социальной системы.

Тщетно! «Капитализм гибнет, в своей гибели он еще может причинить десяткам и сотням миллионов людей невероятные мучения, но удержать его от падения не может никакая сила». Так предсказал Ленин.

Владимир БЕГУН.

Мінск. Жылыя дамы па вуліцы Янкі Купалы.

Фота Г. УСЛАВАВА.

ПАПОЎНЯЦЬ ТВОРЧЫ САЮЗ

СТАНОВІШЧА МАЛАДЫХ МАСТАКОЎ У СССР

«У Савецкім Саюзе створаны такія ўмовы, пры якіх перад кожным маладым мастаком адкрываюцца перспектывы для ўсебаковага развіцця яго індывідуальных здольнасцей, асабліва таленту». Гэта думка першага сакратара праўлення Саюза мастакоў СССР Таіра Салахава. Вядомы жывапісец, ён спалучае дзейнасць па кіраўніцтву творчым саюзам яшчэ з адным грамадскім абавязкам, які лічыць вельмі актуальным: узначальвае цэнтральную камісію Саюза па рабоце з маладымі мастакамі і мастацтвазнаўцамі.

Карэспандэнт агенцтва друку «Навіны» папрасіў Таіра Салахава раскажаць аб становішчы маладых мастакоў у СССР, аб умовах іх работы.

— Цяпер членамі нашага творчага саюза, — сказаў Таір Салахаў, — з'яўляюцца 1 240 маладых жывапісцаў, скульптараў, графікаў, мастацтвазнаўцаў. Пры Саюзах мастакоў усіх 15 савецкіх рэспублік створаны аб'яднаныя маладыя, у іх уваходзяць нядаўнія выпускнікі мастацкіх інстытутаў, акадэміі і сярэдніх мастацкіх навучальных устаноў. Гэта моладзь, якая робіць яшчэ першыя крокі ў мастацтве. У аб'яднаных цяпер налічваецца каля чатырох тысяч членаў. Найбольш здольныя з іх, несумненна, папоўняць у далейшым наш творчы саюз. Калі раней моладзь нярэдка аказвалася па-за мастацкім і грамадскім жыццём нашага шматтысячнага прафесійнага калектыву, то цяпер актыўна ўдзельнічае ў вырашэнні творчых і грамадскіх праблем.

Самае цяжкае — пачатак. Пачынаючаму мастаку неабходна падтрымка. І мы імкнёмся ўсяляк дапамагчы яму.

Міністэрства культуры СССР і, натуральна, наш Саюз мастакоў заключаюць з маладымі жывапісцамі, графікамі і скульптарамі дагаворы на стварэнне новых работ для выставак. Адзначаю, што толькі да маючых адбыцца аглядаў 1978 года каля 70 працэнтаў маладых мас-

такоў заключылі такія дагаворы.

Каб дапамагчы маладым у рабоце, мы шырока практыкуем стварэнне спецыяльных груп пры дамах творчасці, якія наш Саюз мае ў Падмаскоўі, Крыме, Прыбалтыцы. Маладым мастакам аплочваецца двухмесячнае знаходжанне ў дамах творчасці, прадстаўляюцца майстэрні і неабходныя матэрыялы, аплочваецца дарога ў абодва бакі. Кіруюць групамі вопытныя майстры. Для прыёму работ ствараецца прадстаўнічая камісія, якая падрабязна і патрабавальна абмяркоўвае кожны твор. Такія абмеркаванні многа даюць маладым, садзейнічаюць іх творчаму росту. Новыя творы рэкамендуюцца для набыцця ў выставачны фонд Саюза мастакоў СССР. Так, у дамах творчасці былі набыты работы маладых мастакоў Таджыкістана, Грузіі, Узбекістана, Азербайджана, Літвы і Эстоніі.

Мы распрацавалі і ўдасканальваем сістэму гарантыванага авансавання працы маладых як адну з мер матэрыяльнай падтрымкі і ўцягнення маладых у творчае жыццё нашых калектываў. Гарантаваную аплату працы маюць маладыя жывапісцы, скульптары, графікі, якія атрымліваюць заказы ад прадпрыемстваў Мастацкага фонду СССР.

Нельга не сказаць і яшчэ аб адной важнай форме матэрыяльнага стымулявання. Саюз мастакоў СССР назначаў штомесячныя стывендыі для найбольш таленавітай моладзі. Заснаванне такіх стывендыі стала не толькі матэрыяльнай дапамогай у творчай рабоце, але і своеасаблівай формай шэфства вядомых майстроў мастацтва над маладымі, бо кантроль за работай стывендыятаў ускладзен непасрэдна на сакратароў праўлення Саюза мастакоў СССР. Першая справаздачная выстаўка стывендыятаў, арганізаваная пазлестась, была вельмі паспяховай. Таму мы палічылі магчымым з 1977 года ўдвая павялічыць колькасць стывендыі.

Асноўныя інтарэсы маладых, бясспрэчна, сканцэнтраваны на праблемах і падзеях сучаснага жыцця. Звяртае на сябе ўвагу вялікі дыяпазон тэм, што цікавяць моладзь: нараджэнне новых гарадоў, індустрыяльных гігантаў, пакарэнне рэк, тайгі, пустыні, космасу, пракладанне буйнейшых магістралей, будаўніцтва атамных і гідраэлектрастанцый, меліярацыі зямель, жыццё вёскі, дзейнасць навуковых цэнтраў... Масавымі сталі камандзіроўкі маладых мастакоў па ўсёй краіне. Моладзь адпраўляецца ў паездкі не толькі для збору матэрыялаў, але і для непасрэднага ўдзелу ў працоўнай дзейнасці прадпрыемстваў, вывучэння жыцця сваіх герояў.

Творчыя камандзіроўкі моладзі садзейнічаюць развіццю талентаў, росту прафесійнага майстэрства, самастойнасці. Нядаўна, напрыклад, у сталіцы Беларусі Мінску праходзіла ўсесаюзная маладзёжная выстаўка «Краіна родная». У экспазіцыі было каля 700 твораў 347 аўтараў. У выстаўцы прымала ўдзел творчая моладзь усіх саюзных рэспублік: як члены Саюза мастакоў СССР, так і члены маладзёжных аб'яднанняў. Гэту экспазіцыю можна назваць своеасаблівай справаздачай маладых мастакоў, якія за мінулыя два гады пабывалі на многіх будоўлях пяцігодкі — на Байкала-Амурскай магістралі ў Сібіры, на Камскім аўтамабільным заводзе ў Татарыі, на Нурэкскай ГЭС у Таджыкістане, на нафта-распрацоўках у Цюменскай вобласці, у вёсках і сёлах, у навуковых цэнтрах. Прадстаўленыя творы вызначаюцца тэматычнай і жанравай разнастайнасцю, самастойнасцю творчай думкі.

Я б хацеў падкрэсліць, гаворыць Таір Салахаў, што творчасць маладых не з'яўляецца нечым адасобленым, яна частка ўсяго савецкага мастацтва. І таму клопат і ўвага да моладзі ёсць, па сутнасці, клопат аб тым, каб у будучым гэтае мастацтва стала яшчэ больш яркім і разнастайным.

У тэатры лялек «Васілёк» рэспубліканскага Палаца піянераў і школьнікаў займаюцца хлопчыкі і дзяўчынкі розных узростаў. Яны самі робяць лялькі, дэкарацыі, самі ставяць спектаклі, з якімі выступаюць перад равеснікамі. «Пунсовая кветачка», «Шкодны вітамін», «Іван — сялянскі сын», «Партызанская казка» — з гэтымі і іншымі спектаклямі юныя мінчане знаёмілі гледачоў Брэста, Вільнюса, Балтыйска... Летам юныя артысты паказваюць спектаклі ў піянерскіх лагерах прыгараднай зоны адпачынку беларускай сталіцы.

НА ЗДЫМКУ: удзельніца піянерскага тэатра лялек «Васілёк» Ганна ЛЫСЯТАВА з персанажамі спектакля «Пунсовая кветачка». Фота Д. КАЗЮЛІ.

гастрольная афіша

«3 ПРЫЕМНАСЦЮ ПАЧЫНАЕМ ВЫСТУПЛЕННІ...»

У маі аматары музыкі нашага сталіцы зноў пазнаёміліся з шэрагам цікавых выканаўцаў. Вакальна-інструментальны ансамбль з Ліпецка, вядомы савецкі паэт Андрэй Вазнясенскі, народны артыст СССР віяланчэліст Данііл Шафран, чэшская клавесіністка Зузана Ружычкава — з рознымі праграмамі, па-свойму цікавымі і разнастайнымі, пабылі ў гасцях у мінчан.

Пятнаццаты раз прыязджае на гастролі ў нашу краіну вядомы польскі спявак Ежы Паломскі. Сваё турнэ ён пачаў у Брэсце, а наперадзе Уфа, Смаленск і іншыя гарады. Абнавілася праграма выступленняў спявака, ёсць змены і ў яго асабістым жыцці. Па-першае, у кастрычніку мінулага года Ежы Паломскі адзначыў 20 год сваёй песеннай кар'еры. У юнацтве ён марыў пра архітэктур. Драматычным акцёрам прыйшоў у Варшаўскі тэатр, потым стаў спеваком. За апошні час артыст пабываў ў ЗША, Канадзе, ГДР, але заўсёды з задавальненнем прыязджае ў нашу краіну.

Вось што раскажаў Ежы Паломскі на сустрэчы, якая адбылася перад адным з канцэртаў.

— Я быў у Мінску шмат разоў з рознымі ансамблямі і артыстамі. І ў першую чаргу хацеў сардэчна павітаць усіх слухачоў і выказаць радысць ад новай сустрэчы з мінскай публікай. Мы прыехалі да вас з тым жа ансамблем «Птушкі», з якім былі тут тры гады назад. З намі прыехалі яшчэ дзве маладыя спявачкі з горада Познань, абедзве з'яўляюцца лаўрэатамі фестывалю савецкай песні ў Зялёнай Туры. Гэта пачатак нашага больш як двухмесячнага турнэ па Савецкаму Саюзу.

У нас былі ўжо два канцэрты ў Брэсце, дзе нас вельмі добра прынялі, думаецца, што гэта нядрэнны прагноз на ўсю паездку. Брэст поўны зеляніны ў гэтую цудоўную веснавую пару, людзі ў добрым настроі, святочна апаганутыя. З прыемнасцю пачынаем гастролі на гасціннай савецкай зямлі. Мы прывезлі многа новых польскіх песень,

ёсць таксама песні савецкіх кампазітараў. Адна з маіх любімых — «Слышніш, мчатыся сані» на вершы Ясеніна.

— Калі гаварыць пра Мінск, — голас артыста адразу становіцца сур'езным, — то ў нас да яго асаблівыя пачуцці. Мінск можна параўнаць з Варшавай. Ведаю, што ваш горад у час Вялікай Айчыннай вайны быў амаль увесь знішчаны, што кожны чацвёрты беларус загінуў ад рук фашыстаў. Варшава была таксама разбурана дашчэнту. Але цяпер нашы два гарады зноў адраділіся, нібы птушка Фенікс з попелу.

Сярод іншых вядомых і чаканых мінчанамі выканаўцаў — савецкая спявачка Аля Пугачова. Яна ўпершыню прыехала да нас у Мінск, але гэта добры пачатак сяброўства і знаёмства. Некалькі дзён Аля Пугачова выступала на сцэне мінскага Палаца спорту, дзе гучалі яе шчырыя песні, папулярныя і любімыя.

Заслужаны артыст РСФСР, піяніст Станіслаў Нейгауз прывёз да нас творы Шуберта, Шапэна, Ліста. На вечарах скрыпачнай музыкі выступіў народны артыст СССР, лаўрэат Ленінскай прэміі, прафесар Леанід Коган. Прагучалі скрыпачныя творы Брамса, Шуберта, Баха і іншых кампазітараў. Партыю фартэпіяна выконваў лаўрэат Міжнародных конкурсаў Самвел Алумян.

Артыст Маскоўскай дзяржаўнай філармоніі лаўрэат Усерасійскага конкурсу артыстаў-чытальнікаў Рафаэль Клейнер прапанаваў аматарам мастацкага чытання дзве літаратурныя кампазіцыі.

Два дні гасціў у Мінску Дзяржаўны заслужаны акадэмічны ансамбль танца Украінскай ССР. З поспехам прайшлі выступленні замежных выканаўцаў — польскага арганіста Ежы Эрдмана, а таксама квартэта імя Шуберта з Аўстрыйскага кампазітара, свайго талентам зрабіўшага моцны ўплыў на развіццё музычнай культуры XIX стагоддзя.

А. ЯНДОЎСКІ.

З 1927 года існуе ў Заполлі (цяпер Карэліцкі раён) хор. У апошні час асабліва папулярным стаў фальклорны ансамбль, які быў створаны ўдзельнікамі хору і атрымаў назву «Монічы». Слава пра яго разышлася далёка. Вядома, што мастацтва патрабуе ад чалавека пастаяннага творчага гарэння. Таму захваленне і здзіўленне выклікае такая адданасць песні ветэранаў—удзельнікаў

ансамбля з вёскі Заполле. Іван Тарасевіч і Аляксандр Моніч, напрыклад, спяваюць у хоры па пяцьдзесят год. Ды і астатнія ўдзельнікі ансамбля пражылі вялікае жыццё. Заспяваюць «Монічы», і святлее на душы ў слухачоў. Звонка гучаць галасы спявакоў, якія знаёмяць з фальклорным багаццем роднага краю. І ў гэтай пастаянай патрэбе дарыць слухачам радысць песні — вытокі твор-

чага натхнення і шматгадовага поспеху калектыву, песні якога гучалі і ў Крамлёўскім тэатры, і ў Зорным гарадку, і на ВДНГ у Маскве.

Я. КАЗЮЛЯ.

НА ЗДЫМКАХ: вакальны фальклорны ансамбль «Монічы»; ініцыятар стварэння і ўдзельнік ансамбля Аляксандр МОНИЧ.

Фота аўтара.

У ВYSTABACHNAI зале гомельскай абласной арганізацыі Саюза мастакоў БССР прадстаўлена 70 работ разьбяра

Барыса Васількова, рабочага Гомельскага станкабудаўнічага завода. Ён удзельнік шматлікіх выставак у нас і за рубяжом.

УРАЧЫСТА адзначылі мінчане 30-годдзе народнага ансамбля танца «Лявоніха», народнага духавога аркестра, народнай харавой капэлы і народнага драматычнага тэатра — калектываў мастацкай самадзейнасці Палаца культуры Мінскага трактарнага завода.

СПЕКТАКЛЕМ «Бумбараш» і казкай А. Талстога «Залаты ключык» пачаў гастролі ў Мінску Валгаградскі тэатр юнага гледача. Тры тыдні гасці будучы выступіць у беларускай сталіцы.

ГАННА РЫЖКОВА — актрыса размоўнага жанру Беларускай дзяржаўнай філармоніі. Так пішуць у афіцыйных паперах.

Размоўны жанр... Размова, гутарка, споведзь. Як сябра, як харошую кнігу, як спадарожніка выбіраем сабе суб'ектныя цікавага, размоўнага.

Калі нарадзілася Рыжкова-актрыса? Мабыць тады, калі шасцігадовай уражлівай дзяўчынкай трапіла на першы ў жыцці спектакль — «Амерыканскую трагедыю» Т. Драйзера? Ці тады, калі, скончыўшы на выдатна вясковую школу на Віцебшчыне, прыехала ў Мінск «вучыцца на актрысу»? У вучылішчы ёй пашанцавала на сяброў, на выкладчыкаў. І цяпер ганарыцца, што выйшла са славаўтай школы Еўсцігнэя Міровіча, аднаго з заснавальнікаў Беларускага савецкага тэатра.

«...Лёсам не выпешчана наша Віцебшчына...» Вялікая Айчынная бязлітасна распарадзілася лёсам Беларускай дзяўчыны: у 41-м ёй заставаўся год да сканчэння Мінскага тэатральнага вучылішча. Бацька, партызан Павел Рыжкоў, загінуў ад рук фашысцкіх карнікаў. Страціла мужа, сына... Ганна трапляе ў канцлагер. Боль, голад, хваробы. Гора. Магчыма, тады нарадзілася сённяшня актрыса?..

У 1945 годзе яна прыйшла на сцэну Віцебскага абласнога драматычнага тэатра. Маладой актрысе даручалі адказныя ролі, яна добра з імі спраўлялася, але для неспакойнага, дэпытлівага характару Ганны «чагосьці не хапала». Чуліва ад прыроды, яна востра ўспрымала аўтарска-рэжысёрскую праграму іраванасць вобразы,

творчую мяжу. Ледзь прыкметную, але ўсё ж такі мяжу, якую не заўсёды можна было пераступіць і якая не давала Ганне выказацца самай да канца. Разумела, што можа (павінна!) сказаць людзям больш, чым патрабуе спектакль.

Так прыйшло захапленне мастацкім чытаннем. Вуснамі Рыжковай загаварылі А. Пуш-

кін, Я. Колас, М. Багдановіч. Яна любіла беларускую літаратуру заўсёды, здаецца, нарадзілася з радкамі «Новай зямлі» Я. Коласа, але прыйшоў час звярнуцца да роднай мовы як актрысе.

Яна рыхтуе сваю першую самастойную літаратурную кампазіцыю «Бога стварыў чалавек», у якую ўвайшлі творы К. Крапівы, Я. Коласа, У. Корбана, радкі з «Тараса на Парнасе» і іншыя. На здольную выканаўцу звярнулі ўвагу, пасля поспеху на рэспубліканскім конкурсе запрасілі на эстраду. І вось з 1961 года Ганна Рыжкова — артыстка Бел-

дзяржаўнай філармоніі. Тут падрыхтаваны ёй першы эстрадны спектакль «Беларусь — мая Радзіма» па творах народнага паэта Беларусі Янкі Купалы.

Неспакойны характар Г. Рыжковай, бясконцыя пошукі і вера ў свае творчыя магчымасці прыносілі ёй шмат клопату. Яна не адразу адчула спецыфіку эстраднай пляцоўкі. Здавалася, сцэна — такая ж самая, як і ў тэатры, глядач — таксама. Але хутка ўсвядоміла: тут выканаўца вядзе размову адзін

не ўсё: твор павінен запамінацца, быць разлічаны на самую шырокую аўдыторыю. Гэта ў часопісе можна выбраць верш на свой густ, у зале ж слухаюць тое, што выбралі стваральнікі праграмы.

Як актрыса канцэртна-эстраднага бюро Ганна Рыжкова шмат гастралюе. Бадай, няма ў Беларусі ні адной канцэртнай пляцоўкі, з якой бы не гучаў голас чытальніцы. Яна выступала ў РСФСР, рэспубліках Прыбалтыкі, Сярэдняй Азіі, на

жорсткасці, даверлівасць да наіўнасці, летуценнасць і адказнасць ва ўсім перад сабой і перад навакольнымі.

Каралевай Беларускага фельетона называюць заслужаную артыстку БССР Ганну Рыжкову. Спецыяльна дзеля яе пішуць М. Скрыпка, Н. Тулушкіна, Н. Гілевіч, М. Дайліда і іншыя. Менавіта ў фельетонах маланкавае пераўвасабленне, экспрэсія, пачуццё гумару, дакладнасць эмацыянальных акцэнтаў найпаўней раскрываюць талент Рыжковай.

Дарэчы, публіцыстычнасць — адметная рыса ўсіх кампазіцый Ганны Паўлаўны. Апошняя яе работа мае назву «Як жывеш, чалавек?». Гэта першая спроба стварыць монаспектакль сродкамі пазіі, гумару, сатыры, вакалу і музыкі. У кампазіцыю ўвайшлі творы М. Танка, П. Панчанкі, Я. Еўтушэнікі, А. Вярцінскага, Г. Бурайкіна, Н. Гілевіча і іншых. Спектакль — гімн чалавеку-творцу, прысуд усяму, што пагражае шчасцю чалавецтва, яго будучыні. «Мне часу не хапае, не хапае, а за спіною тупанне гадоў...» Як пранізліва гучаць гэтыя словы з вуснаў актрысы — нястомнай працаўніцы. У творчасці Рыжковай засталіся выразнасць і шчырасць маладосці, якія ўдала спалучаюцца з жыццёвым вопытам і майстэрствам. Найбольш дакладна, мне здаецца, удаляся б перадаць уражанне, якое пакідае Ганна Паўлаўна, сродкамі музыкі. Атрымалася б багатая сімпфонія. Магутныя, поклічныя акорды чаргаваліся б з пашчотнай мелодыяй, якая нагадвала б Ганне Паўлаўне матчыну калыханку, а нам — песні роднага краю: сумныя і радасныя, тужлівыя і жартоўныя...

Ларыса ПАНАМАРОВА.

КАЛІ ПРАЦА АСАЛОДА, ЖЫЦЦЁ — ХАРАСТВО

на адзін. Ад цябе залежыць настрой соцень прысутных, ад цябе залежыць, што яны прыдбаюць ад сустрэчы. І не схаваешся за выратавальную спіну партнёра. Сам усё выступленне вочы ў вочы з глядачом.

Давалася змяніць тэхніку сцэнічнай мовы, рухаў, паводзін. Брала для чытання класічныя творы з беларускай і савецкай літаратуры і сваіх сучаснікаў: А. Пушкіна, У. Маякоўскага, Я. Купалы, А. Пётрашэвіча, М. Танка, Р. Барадуліна, П. Панчанкі, Е. Лось, А. Вярцінскага.

Эстрада — капрызны жанр, жанр спецыфічны, які патрабуе арыгінальнага, актуальнага матэрыялу, лаканічнай формы, грунтоўнасці зместу. Але і гэта

Каўказе, Украіне, а таксама ў ПНР, ГДР. І ўсюды канцэрты праходзілі з нязменным поспехам. Сапраўды, тут талент не мае патрэбы ў перакладзе!

**Спачувальна не глядзіце
У твар любімай мовы.
Пашукайце і знайдзіце
Сонечныя словы...**

(У. Скарынін).

Кіламетры творчых камандзіровак, рэпетыцыі, канцэрты. Жонка, маці, гаспадыня. Дзіўна, як стае сіл гэтай жанчыне? Лекары ў распачы: немагчыма ўтрымаць у ложку. А праца здароўя не адбірае, лепшыя лекі — сцэна. Мабыць, адметная рыса яе характару: юнацкі пагляд на жыццё, максімізм, бескампраміснасць да

Беларускі дзяржаўны тэатр імя Я. Купалы паставіў камедыю «Дзядзечкаў сон» паводле мардасаўскіх летапісаў Ф. Дастаеўскага. Акцёры ўзнаўляюць на сцэне эпізоды з жыцця расійскай правінцыі мінулага стагоддзя. НА ЗДЫМКУ: князь К... — заслужаны артыст БССР П. ДУБАШЫНСКІ, Мазгляюў — А. МАЗЛОУСКІ, Маскалёва — народная артыстка БССР З. БРАВАРСКАЯ.

МІРСКІЯ ГАРШКАЛЕПЫ

Калі заходзіць гутарка пра Мір, звычайна згадваецца велічны замкавы комплекс, які сапраўды мог бы зрабіць славу не толькі гэтай невялікаму старажытнаму пасёлку. Куды радзей успамінаюць тую акалічнасць, што Мір, як і Івянец, Ракаў, Пружаны ці Поразава, — старажытны ганчарны цэнтр. Ці засталіся там якія-небудзь сляды гэтага рамяства? Можна, удацца адшукаць нейкія згадкі, а калі пашанцуе, то і творы майстроў, якія тут калісьці працавалі.

— Што значыць «калісьці»? — здзіўлены знаёмы настаянік са Стаўбодзішчыны Нікадзім Лубко, з якім я завёў гутарку на гэтую тэму. — Наколькі я ведаю, там і цяпер працуюць ганчары, ва ўсякім выпадку, адзін — несумненна. Давай вось, у

бліжэйшую нядзелю завяду свой «Запарожац» — ды і пад'едзем туды...

Звыклы з доўгімі пошукамі, шматлікімі распытамі, частымі няўдачамі, я быў нават крыху расчараваны, калі дэтка, якую мы запынілі ля ўезду ў Мір і спыталі пра ганчароў, махнула рукою ўздоўж вуліцы:

— Вось па ёй і едзьце, а там вам кожны пакажа, дзе гаршкалеп жыве...

Дом гаршкалепа нічым не адрозніваўся ад мясцовай забудовы — вялікі драўляны будынак, весела пафарбаваны, з кветкамі на вокнах. Толькі на прасторнай кухні (дакладней, у тым пакоі, дзе павінна быць кухня) адразу кінуліся ў вочы характэрныя адзнакі рамяства: доўгія, запэцканія глінай

[Заканчэнне на 8-й стар.]

АД «КОРАНЯ» БЕЛАРУСКАЙ ПРОЗЫ

У маскоўскім выдавецтве «Советский писатель» выйшла ў перакладзе на рускую мову кніжка апавяданняў Алены Васілевіч «Літаратурная газета» змясціла ў адным з майскіх нумароў рэцэнзію, якую мы з невялікімі скарачэннямі пранануем увазе чытачоў.

Беларуская пісьменніца Алена Васілевіч працуе ў літаратуры больш за трыццаць год: друкавацца яна пачала яшчэ ў 1947 годзе. У толькі што выдадзеным зборніку яе апавяданняў «Адно імгненне» ёсць апавяданне «Пасля вайны», памечанае 1946 годам, — не лепшае, з жорсткім, некалькі зададзеным, а таму і лёгка разгадваемым сюжэтам. Але не адна «зелініна» ў ім, не адно вучнёўства. Ёсць ужо і ўменне распазіцца жыццёвым матэрыялам, не губляючыся перад яго стрататом і рознахарактарным багаццем, ёсць пачуццё слова — абавязкова простага, натуральнага! — і тая апавядальная свабода, калі не адчуваеш дэбютанцкай абмежаванасці дыхання.

І, вядома ж, і ў гэтым апавяданні адчуваецца, што пісьменніца — ад «кораня» Беларускай прозы. Не бяруся тут вызначаць асаблівасці гэтай, ва ўсіх сэнсах своеасаблівай і вельмі дарагой нам галіны савецкай шматнацыянальнай літаратуры. Хачу заўважыць толькі, што гэта вельмі сур'ёзная проза. Часам здаецца, што гэта проза без усмешкі, са строга звязанымі вуснамі, разамкнуць якія можа толькі неабходнасць сказаць нешта важнае і істотнае аб жыцці і людзях. І, бадай, перш за ўсё аб мінулай вайне.

Відаць, што проза Алены Васілевіч мякчэйшая, больш «жаноцкая» за прозу яе равенніцаў з мужчынскай пісьменніцкай браці. Але памяць аб вайне, пульсуючыя токі яе пранізваюць і творчасць

А. Васілевіч, а апавяданне «Пані старшыніха прыехала» вяртае нас да гэтай памяці, бадай, з зусім нежаночай бязлітаснасцю. Цяжкое, кранаючае душу апавяданне, нялёгка, але, відаць, тройчы неабходны напамінак аб тым, што такое не толькі вайна, але і яе доўгія меткі і вынікі. Апавяданне сучаснае, сённяшняе, яно пра падпаска Чэсіка. Быў ён дзіцем, калі пры ім фашыст застрэліў яго маці разам з сястрычкай. Застрэліў, калі маці якраз карміла яе. І з таго часу нешта памутнела ў слабым дзіцячым розуме Чэсіка, «так на ўсё жыццё і застаўся дзіцем, на ўсё жыццё няшчасным чалавекам». Ужо трыццаць год Чэсіку, рослы, плячысты, а ўсё яшчэ як малец-падпасак. І мары ў яго зусім не дарослыя: пачуў, што да старшыні прыехала з гораду яго жонка, і загаўраўся жаданнем назбіраць для яе ягад. У слабым розумам, добрым, згаворлівым, незлапамятлівым Чэсіку, у цёмнай глыбіні яго душы жыве тое, што даўно было змята доўгімі гадамі — памяць аб роднай маці. І вось з ягадамі стаіць ён і глядзіць цішком, баючыся зварухнуцца, як корміць старшыніха свайго малага, і ў глухім розуме яго ўсплывае другая жанчына і іншыя дэці...

«— Пані старшыніха... — шпэчка Чэсік — Мама, мама! — паўтарае ён, раптам пазнаўшы яе. Толькі дзе яна была столькі год? Чаму так доўга не прыходзіла?»

Вось і гэтак вайна дае аб сабе знаць...

Зборнік у нейкай ступені з'яўляецца выніковым. У нейкай ступені таму, што ў Алены Васілевіч ёсць і буйныя творы: некалькі год назад у тым жа «Советском писателе» выйшаў цыкл яе апошніх «Пачакаў, затрымайся...», ёсць у яе і іншае, яшчэ не перакладзенае. Але і без апошніх, па адных апавя-

даннях можна ўбачыць, ад чаго, куды і як ішла пісьменніца. Распыраўся яе тэматычны дыяпазон: Васілевіч шмат пісала, піша і, відавочна, будзе пісаць аб Беларускай вёсцы, аб дзецях і для дзяцей — у зборніку выдзелены спецыяльны раздзел для такіх апавяданняў, і сярод іх першакласныя: напрыклад, «Геша», «Бабуліны кватэранты». (Між іншым, пераклады апавяданняў — «сур'ёзных, дарослых» — Г. Смалянскай і «дзіцячых» — Г. Ашанінай, удумлівыя і тонкія — у іх перададзена спакойная прастата аўтарскай мовы, трапінасць народных дыялогаў і гумар, што так часта спадарожнічае натуральнай, прыроднай мове дзяцей.) Не рэдкасць сустраць сярод герояў А. Васілевіч і інтэлігентаў, людзей творчых прафесій — мастака («Адно імгненне»), паэта («Мыс Добрай Надзеі») і іншых. Пісьменніцу хваляюць і праблемы маральна-этычныя, звязаныя з сям'ёй, выхаваннем...

Тэматычнае расшырэнне, відаць, абумоўлена сур'ёзным асваеннем новай жыццёвай прасторы, грунтоўнай укарачэнасцю ў яе, што адбылася і на ўласна пісьменніцкім майстэрстве: пры чытанні мне, скажам, было няцяжка нават па першых абзацах вызначыць, познее гэта або раньне апавяданне. І разам з тым нават у самых далёкіх ад вайны апавяданнях («Гаварылі трынаццаць мінут» або «Зімовая дарога») вайна або памяць аб ёй нібы нябачна прысутнічаюць. У чым гэта адчуваецца? Тут няма адназначнага адказу. Хутчэй за ўсё ў тым высокім грамадзянскім і маральным «парогу», які ставіць пісьменніца перад кожным сваім персанажам і які бы правярае яго гэтым — ці здольны ён на тое, на што былі здольны людзі цяжкіх і вялікіх ваенных год.

А. КАНДРАТОВІЧ.

СКОНЧИЛІСЯ
ГУЛЬНІ

Закончылася студэнцкае першынство рэспублікі па кулявой стральбе, у якім прынялі ўдзел каманды 20 вышэйшых навучальных устаноў. Першае месца занялі стрэлкі Беларускага дзяржаўнага інстытута народнай гаспадаркі імя В. Куйбышава.

АСАБОВЫ
ЗАЛІК —
ВЫДАТНЫ

У матчы паміж жаночымі камандамі СССР і ГДР па гімнастыцы паспяхова выступілі беларускія гімнасткі — Валерыя Жыдунова з Магілёва і Таццяна Аржанікава з Віцебска. Яны занялі першыя месцы ў асабовым заліку.

ПЕРАМОГА
ЗБОРНАЙ

Перамогай зборнай Мінска закончыліся спаборніцтвы фехтавальшчыкаў па праграме Усебеларускай спартакіяды школьнікаў.

ПОСПЕХ
ГІМНАСТА

У Рызе завяршыўся першы чэмпіят Еўропы па спартыўнай акрабатыцы. Абсалютным чэмпіёнам у скачках стаў наш зямляк мінчанін Вадзім Біндлер — студэнт трэцяга курса Беларускага інстытута фізкультуры.

ЛЕПШАЯ —
ГАМЯЛЬЧАНКА

На міжнародных спаборніцтвах у Італьянскім горадзе Мілане ў сектары для скачкоў у вышыню лепшай аказалася Надзея Марыненка з Гомеля. Яе вынік — 180 сантыметраў.

У ЛІКУ
ПЕРАМОЖЦАЎ

На камандным турніры шашыстаў па праграме III Усеаюзных сельскіх спартыўных гульняў каманда Беларусі заняла трэцюю прыступку.

ЗАКАЗЫ АЛІМПІАДЫ

Брэсцкая фабрыка сувеніраў атрымала нядаўна дыпломы на выпуск новых вырабаў да «Алімпіяды-80». Сярод іх «Мішка-алімпіец», «Мішка-хакеіст», інкруставаныя талеркі і шкатулкі. З алімпійскай сімволікай выпускаюцца таксама вытанчаныя з дрэва, інкруставаныя саломкай шахматы і шашкі. Хутка гэтыя прадукцыя адправіцца на традыцыйны кірмаш у чэхаславацкі горад Брно.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ
ПРАСПЕКТ, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-03-15, 33-02-80, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага
Чырвонага Сцяга друкарня
выдавецтва ЦК КП Беларусі
Зак. 871

КВЕТКІ ВЯСНЫ

У мінскім Палацы мастацтва адбылася вясенняя выстаўка кветак, у якой прынялі ўдзел аматары і арганізацыі, што разводзяць кветкі. Каля 100 гатункаў нарцызаў, 120 — цюльпанаў, 50 — гіяцынтаў, ружы, пакаёвыя расліны былі прадстаўлены тут.

— Па традыцыі, — расказвае кансультант выстаўкі, намеснік старшыні секцыі кветаводаў-аматараў гарадской арганізацыі таварыства аховы прыроды П. Шэлег, — у экспазіцыі прымаюць удзел Цэнтральны батанічны сад АН БССР, саўгас «Дэкаратыўная культура», секцыя кветаводаў-аматараў, Мінскі кансервава-гароднінасушыльны камбінат, Беларускі

навукова-даследчы інстытут бульбы і плодзагародніцтва. Сустрэчы з вяснавымі кветкамі для мінчан — радасць, а для нас, кветаводаў, — магчымасць паказаць сваё майстэрства, вынесці на суд глядачоў вынікі доўгай і карпатлівай працы. У экспазіцыі, падрыхтаванай работнікамі Цэнтральнага батанічнага саду АН БССР, побач з таблічкамі назваў гатункаў кветак можна сустрэць і словы «селекцыя №...».

— Гэта значыць, — растлумачыла старшы аграном Батанічнага саду Н. Янукова, — што спецыялісты саду вывелі гібрид таго ці іншага гатунку. Напрыклад, гатунак ружы «ін-

тэрфлора» мае вялікі бутон, тонкі пах, жыццядасную афарбоўку. Побач — яе «сестры», якія адрозніваюцца афарбоўкай, пахам. Або гатунак рэдчай блакітнай ружы «ман-зер фастнехт», выведзены нямецкімі кветаводамі-аматарамі. Нашы спецыялісты атрымалі некалькі гібридаў блакітнай ружы, якія маюць каляровую гаму ад фіялетавай да светлашэрай. Пакуль што гэта доследныя гібриды. І ў далейшым мы будзем арыентавацца на развядзенне светлых, белых кветак.

Апрача цыбульных раслін арганізацыя — удзельнікі выстаўкі экспанавалі шматгадовыя расліны для камяністага саду, вялікую калекцыю сукулентаў, пакаёвыя шматгадовыя кветкі.

Конкурс кампазіцый, мініяцюр і букетаў — неад'емная частка выстаўкі. Фантазія і арыгінальнасць, мастацкая выразнасць, на думку журы конкурсу, уласцівы ўсім кампазіцыям. Спалучэнні розных кветак, дэкаратыўнага афармлення ствараюць запамінальныя воб-

разы. Журы вызначыла лепшую работу. Першае месца сярод кампазіцый заняла работа «Камсамольцам-хакеістам прысвячаю» А. Чарняўскай, букетаў — «Абаронцам Брэсцкай крэпасці» Н. Даніловіча, мініяцюр — «Папараць-кветка» С. Іванова.

Т. АЛЯКСЕЕВА.
НА ЗДЫМКАХ: у зале выстаўкі; экспанаты выстаўкі. Фота М. БАНДАРЬКА.

МІРСКІЯ ГАРШКАЛЕПЫ

[Заканчэнне. Пачатак на 7-й стар.]

лавы, паліцы пад столлю, застаўленыя яшчэ сырым гаршкі і збанкамі, вялізная печ пасярэдзіне. На наша пытанне «Ці ёсць хто дома?» гэтая печ... азвалася чалавечым голасам:

— Браткі, зайдзіце трохі пазней, я тут якраз посуд закладваю на абпальванне, не магу вылезці. Вось скончу праз якую гадзіну, тады і пагаворым...

Роспыты мясцовых старажылаў далі нам яшчэ некалькі прозвішчаў, але на гэты раз — усё ў мінулым. Усяго два гады назад памёр

лепшы мірскі ганчар і цацачнік Іван Ялак. Што ж, неўпершыню мне наракаць на сваё спазненне. Колькі ўжо разоў прыходзілася шкадаваць — чаму не прыехаў учора, пазаўчора, год, два назад? Але ж ці паспееш усюды?..

На сядзібе Елака нас сустракае гаспадыня, ветліва і з разуменнем нашай цікавасці расказвае пра мастацтва мужа-нябожчыка. У хляве нам удалося адшукаць некалькі яго работ, з аднаго погляду на якія бачна, што быў ён і сапраўды першакласны майстар. Як пацвярджэнне, суб'яседніца паказвае

граматы і дыпломы за ўдзел у выстаўках.

— Звычайны посуд любы ганчар можа зрабіць. А мой жа рабіў фігуры розныя — мядзведзя, барана, ільва — і цацкі лепш за яго ніхто ў Міры не мог ляпіць. Разышлосья па руках... Хто з ганчароў яшчэ застаўся? Во толькі Іван Бычко, у якога вы былі. Жывы яшчэ Іван Няверка, але ляпіць ужо кінупу, знайшоў больш выгадную работу...

Вызначаны тэрмін прайшоў, і мы зноў накіраваліся ў знаёмы дом. Цяпер гаспадар стаяў ля печы з доўгай качаргой. На падлозе — смалістыя карчы, якія даюць добры жар. Ганчар адчыніў засланку і паказаў нам малінавы разліў полымя ў жарале печы, напакаванай посудам. Праз суткі вырабы, нібы ўвабраўшы ўвесь жар печы, з шэрых ператворацца ў залаціста-охрыстыя, зазвіняць, як з металу.

Бачачы нашу цікаўнасць да рамяства, Іван Пятровіч садзіцца за круг. Не абмінуў час і гэты старажытны няхітры станок: у гаспадары ён з электрапрыводам. І зручна, і проста, і рукам вальней. Праўда, на свае рукі гаспадар увагі не звяртае, яны працуюць нібы аўтаматычна: «выцягваюць» збанок, гаршчок ці вазонніцу, наносяць на іх край зубчыкі ці «фалды», а на расшырэнне — белы ці блакітны паясок, затым беражліва пераносяць на лаву блішчасты ад вільгаці выраб, які аж «дыхае» ў руках. А майстар тым часам расказвае пра сваё рамяство:

— Гэта ж нялёгкае работа. Колькі гліны я перамясіў

— не палічыць. А клопату з ёю... Накапай, прывязі, перамясі, перадзры на тарках. І з посудам трэба папрацаваць. Бачылі ж вась, як я ў печы сядзеў... А паліваю рабіць — гэта значыць стаяць ля печы амаль суткі і памешваць у гаршку расплаўлены свінец. Я то цяпер паліваю рэдка: клопату шмат і для здароўя шкодна, дык я лакам пакрываю — неспецыяліст і не адрозніць... З палівай, вядома, лепей было б, але даражэй атрымліваецца. Ці ж магу я канкурыраваць з танным магазінным посудам? Праўда, няма чаго казаць, патрэбны людзям і мае збанкі і гаршкі...

У бліжэйшую нядзелю, як толькі ўзыхло сонца, я зноў быў у Міры. На розныя галасы шумеў вялікі рынак, які так і не перамясціўся ў Карэлічы, а па традыцыі застаўся ў гэтым старажытным мястэчку. Адразу кінупуся ў вочы знаёмы воз на гумовых колах, а на ярка-зялёным мурэгу, пад прамянямі ранішняга сонца аж гарэлі гаршкі, збанкі, вазонніцы. Падыходзілі людзі, бралі посудзіну ў рукі, прыдзірліва аглядалі яе, стукалі костачкамі пальцаў па сценах, засоўвалі руку ўнутр, а потым па адной, па дзве забіралі з сабой. Ні метал, ні пластыка, ні шкло не выцеснілі і, відаць, канчаткова не выцесняць вырабаў з такога старажытнага, ласкавага, «цёплага» матэрыялу, якім з'яўляецца гліна.

Яўген САХУТА.
НА ЗДЫМКУ: на базары ў Міры. Фота аўтара.